

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №№ 40-44, ст.356.

5. Аналіз судової практики застосування судами законодавства, яке регулює іпотеку як заставу нерухомого. Верховний Суд України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/vss00088?an=1> (дата звернення: 27.03.2020).

Біляшевич Т.

студентка IV курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент

кафедри конституційного,

адміністративного та фінансового права ТНЕУ

Вербіцька М.В.

МЕХАНІЗМ ВІДВОДУ (САМОВІДВОДУ) СУДДІ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІН ДО ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У процесі розбудови правової держави, одним з її найважливіших критеріїв є створення чесної, прозорої та ефективної судової влади. Забезпечення незалежності судової влади обов'язкове для кожної держави, є необхідним та важливим та впливає з права кожного на справедливий та неупереджений суд.

Наявність інституту відводу судді гарантує забезпечення законності судового процесу, здійснення його неупередженою особою відповідно до норм чинного законодавства України. Тому тема відводу судді є актуальною на сьогодні, адже кожна демократична країна прагне досконалості у прийнятті обґрунтованих правових рішень, об'єктивному та неупередженому вирішенні правового спору.

15 січня 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ», що набув чинності 8 лютого цього ж року. Даний законопроект в основному спрямований на комплексне врегулювання питань організації діяльності Верховного Суду для забезпечення ним єдності та сталості судової практики, яке є його основним завданням. Зміни також зачіпали інститут відводу судді.

Тому метою дослідження є порівняння новел, що стосуються механізму відводу судді у Господарському процесуальному кодексі України (далі-ГПК) із його старими нормами.

Окрім аспекти, пов'язані з питаннями відводу, розглядалися у працях таких вчених як С. Демченко, Я. Зейкан, В. Петрик, Д. Притика, С. Фурса та інших.

Спершу звертаємо увагу на п. 3 ст. 39 ГПК: «Якщо суд доходить висновку про необґрунтованість заявленого відводу і заява про такий відвід надійшла до суду за три робочі дні (або раніше) до наступного засідання, вирішення питання про відвід здійснюється суддею, який не входить до складу суду, що розглядає справу, і визначається у порядку, встановленому частиною першою статті 32 цього Кодексу. Такому судді не може бути заявлений відвід.

Якщо заява про відвід судді надійшла до суду пізніше ніж за три робочі дні до наступного засідання, така заява не підлягає передачі на розгляд іншому судді, а питання про відвід судді вирішується судом, що розглядає справу» [1].

Порівнюючи з попередньою редакцією зазначаємо, що чинна вже не містить частини, де вказано, що «Якщо суд доходить висновку про необґрунтованість заявленого відводу, він вирішує питання про зупинення провадження у справі» [2]. Тобто прибирається норма щодо зупинення провадження у справі.

Уточнюються строки розгляду питань про відвід (п. 7 ст. 39 ГПК).

Так, питання про відвід вирішується невідкладно. Вирішення питання про відвід суддею, який не входить до складу суду, здійснюється протягом двох робочих днів, але не пізніше призначеного засідання по справі (у випадку розгляду заяви про відвід суддею іншого суду – не пізніше 10 днів з дня надходження заяви про відвід). Відвід, який надійшов поза межами судового засідання, розглядається судом в порядку письмового провадження [3].

Знову-таки у старій редакції ГПК України не йшлося про невідкладність вирішення питання про відвід, воно мало бути розглянуте не пізніше двох днів з дня надходження відповідної заяви.

Також частина про письмове провадження є нововведенням, оскільки раніше така норма не була вказана.

Ч. 6 ст. 39 уточнює норми про відвід суддям Великої Палати Верховного Суду. Питання про відвід судді Великої Палати не підлягає передачі на розгляд іншому судді (раніше така можливість була – *авт.*) та розглядається Великою Палатою.

Пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантовано, що «кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом».

Європейський суд з прав людини у п. 66 рішення у справі «Бочан проти України» від 03.05.2007 р. (заява № 7577/02) зазначив, що *»безсторонність, в сенсі п. 1 статті 6, має визначатися відповідно до суб'єктивного критерію, на підставі особистих переконань та поведінки конкретного судді у конкретній справі - тобто, жоден з членів суду не має проявляти будь-якої особистої прихильності або упередження, та об'єктивного критерію - тобто, чи були у судді достатні гарантії для того, щоб виключити будь-які легітимні сумніви з цього приводу. Відповідно до об'єктивного критерію має бути визначено, чи наявні факти, що можуть бути перевірені, які породжують сумніви щодо відсутності безсторонності судів. У цьому зв'язку навіть зовнішні ознаки мають певне значення. Ключовим питанням є питання довіри, яку суди в демократичному суспільстві мають вселяти суспільству і, перш за все, сторонам у процесі»* [4].

Проте старі норми, що визначали порядок відводу судді дозволяли учасникам судового процесу зловживати процесуальними правами, тим самим порушуючи право своїх опонентів на справедливий суд .

Так, раніше за визначенням законодавця, якщо суд доходив висновку про необґрунтованість заявленого відводу, він вирішував питання про зупинення провадження у справі. Саме тоді, заявляючи завідомо безпідставний відвід судді, недобросовісний учасник міг розраховувати на зупинення провадження у справі. Тепер така можливість для них скасована.

Також часто недобросовісні учасники використовували процесуальний механізм відводу судді для безпідставного затягування строків розгляду справи. Передбачений нормами попередньої редакції строк розгляду заяви про відвід судді за загальним правилом становив не більше двох днів з дня надходження такої заяви. Однак на практиці тривалість розгляду часто коригувалася рівнем завантаженості суду та конкретного судді, зокрема [4].

Зараз невідкладність вирішення питання відводу унеможливила учасникам спроби затягування строків таким чином.

Проте ми наголошуємо, що основна концепція про те, що спочатку питання про відвід судді вирішує той самий склад суду, який розглядає справу, залишилася незмінною. Ми вважаємо, що вона доволі добре себе зарекомендувала, оскільки далі у випадку незадоволення заяви про відвід це питання все ж передається на розгляд іншому судді у випадку, якщо учасник процесу не пропустить передбачений у ст. 39 ГПК України триденний строк.

З іншого боку все ж можемо спроектувати ситуацію, коли стороні стало відомо про обставини, які є підставою для відводу судді, менше, ніж за три дні до судового засідання,

але вона вже не може розраховувати на безсторонній розгляд заяви про такий відвід, оскільки той самий суддя розглядатиме цю заяву.

У такому випадку єдине, що залишається стороні – оскаржувати ухвалу про відмову у відводі одночасно з рішенням суду, оскільки відповідно до ст. 255 ГПК України окремо від рішення суду така ухвала не може бути оскаржена.

Хотілося б наголосити на важливості інституту відводу судді для забезпечення безстороннього розгляду справи. Вмотивованість заяви про відвід судді є процесуальним обов'язком учасника, який, вважаємо, повинен добросовісно реалізовувати надане йому право.

Отже, на нашу думку, зміни до ГПК України надали додаткову гарантію захисту прав учасників господарського процесу, оскільки вони запобігатимуть можливостям зловживань при розгляді господарських справ, а також забезпечуватимуть належний рівень захисту прав та законних інтересів учасників господарського процесу.

Дослідивши нововведення про відвід судді у ГПК ми бачимо, що вони більше відповідають вимогам ст.6 ЄКПЛ, тобто краще забезпечується право на справедливий суд. Саме зазначена норма виступає правовою основою для розвитку в національному законодавстві інституту відводу судді.

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991р. № 1798-XII. *Відомості Верховної Ради України(ВВР)*. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Порівняльна таблиця змін до процесуальних кодексів: pdf. URL: https://drive.google.com/file/d/1ReEbpFpUHtwLmFF0nxLJASIQMKz4vxzB/view_

3. Що зміниться в господарському процесі за законопроектom 2314. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/155997-scho-zminitsya-v-gospodarskomu-protsesi-za-zakonoproektom-2314>.

4. Заява про відвід судді: право на справедливий суд чи зловживання правом? *ЛІГАБізнесІнформ*. URL: <https://blog.liga.net/user/aovod/article/32169>.

Блащак А.

студентка II курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н, доцент кафедри

цивільного права і процесу ТНЕУ

Труфанова Ю.В.

ДОГОВІР ПОЖЕРТВИ ЯК РІЗНОВИД ДАРУВАННЯ

У нинішніх умовах стрімко зростає роль договору як універсальної та найдоцільнішої форми опосередкування ринкових відносин. Цивільно-правовому договору належить особливе місце у системі виникнення цивільних прав і обов'язків. Він є основною правовою формою, що опосередковує рух цивільного обороту, переміщення матеріальних цінностей і надання послуг. Одним із видів даного договору є договір дарування, якому присвячено 55 Главу Цивільного кодексу України.

Особливим різновидом цього договору є пожертва, яка регулюється ст. 729 та 730 Цивільного Кодексу України [1]. Договір пожертви має досить давню історію. Пожертвування, як договір дарування, було відомо ще дореволюційному праву.

Договір пожертви широко застосовується в договірній практиці України. Йому присвячена велика кількість наукових досліджень та безперервно ведеться пошук способів його вдосконалення. Договір пожертви володіє певними особливостями. Його специфіка